

KAVCIJSKI SISTEM: komunalno gospodarstvo skrbi predvsem izguba prihodkov od embalaže pijač

V novicah [Svet24 lahko beremo pogovor](#) s Sebastijanom Zupancem, direktorjem Zbornice komunalnega gospodarstva o uvedbi kavcijskega sistema za embalažo pijač. V intervjuju je vrsta polresnic, neresnic in zavajanj, ki zahtevajo odziv.

1. Intervju se prične z bombastičnim naslovom: Za material, vreden štiri milijone evrov, bomo potrošniki plačali 39 milijonov evrov

Potrošniki ne bomo plačali ničesar. Kavcijski sistem vzpostavijo proizvajalci pijač in trgovci. Financira se preko embalažnine, prodanih materialov in neizplačanih kavcij. Embalažnina je dajatev, ki jo proizvajalci pijač in trgovci že zdaj plačajo embalažnim družbam, potem pa jo bodo kavcijskemu sistemu. G. Zupanc v nadaljevanju intervjuja še razmišlja: *»Proizvajalci niso »dobronamerni strici«, ki bodo to plačali iz svojega žepa, ampak bodo zaradi nastalih stroškov dvignili ceno izdelka, ki jo bomo potem plačali potrošniki v trgovini.«*

Ker je pri nas do sedaj veljala deljena odgovornost, [smo gospodinjstva skoraj 20 let pokrivala 60 - 75 % celotnih stroškov odpadne embalaže preko položnic za odvoz odpadkov](#). Proizvajalci pijač bodo morali po novi [EU zakonodaji](#) kriti tudi te stroške ne glede na to, ali bo ostal sistem ločenega zbiranja takšen kot je, ali pa se bo vzpostavil kavcijski sistem. **Če bodo proizvajalci pijač razmišljali kot g. Zupanc, bodo torej dvignili cene ne glede na to, ali bo kavcijski sistem vzpostavljen ali ne. Razlika je zgolj v tem, da bodo v primeru kavcijskega sistema te stroške plačali upravljavcu sistema. V primeru, da ločeno zbiranje ostane v obliki, v kakršni obstaja danes, pa komunalnim podjetjem.**

G. Zupanc tudi v nadaljevanju intervjuja primerja stroške delovanja sedanjega sistema s kavcijskim sistemom, pri čemer ne upošteva teh dodatnih 60 - 75 % stroškov. Poleg tega analize kažejo, da **so v primerjavi s klasičnim ločenim zbiranjem odpadne embalaže kavcijski sistemi že zdaj cenejši**. Na Norveškem s kavcijskim sistemom zberejo 90 % odpadne embalaže pijač, strošek znaša 0,25 eur/kg. V Španiji je brez tega sistema zberejo le 37 %, strošek znaša 0,38 – 0,65 eur/kg. V Avstriji zaenkrat še brez kavcijskega sistema zberejo 70 % PET plastenek, strošek znaša 0,61 eur /kg.

Da je kavcijski sistem okoljsko in ekonomsko učinkovitejši, je pokazala tudi [analiza avstrijskega okoljskega ministrstva](#) - izpolnjevanje ciljev EU s kavcijskim sistemom **jih bo stalo 27 milijonov eur manj** v primerjavi s potrebnimi izboljšavami sedanjega sistema ločenega zbiranja.

2. G. Zupanc pri prvem vprašanju opisuje način delovanja sistema ločenega zbiranja, kot ga imamo v Sloveniji danes.

Ob tem pa prikladno pozabi povedati dvoje. Prvič to, da gospodinjstva preko položnic plačamo 60 - 75 % vseh stroškov ravnanja z odpadno embalažo, ki vključujejo ločeno zbiranje, oddajo v sortiranje, reciklažo, sežig, odlaganje, izvoz v tujino ... **Proizvajalci torej trenutno plačujejo zgolj 25 - 40% vseh skupnih stroškov ravnanja z odpadno embalažo.**

Drugič pa ob naštevanju vlaganj v infrastrukturo pozablja, da **se bo ta infrastruktura po vzpostavitvi kavcijskega sistema še naprej uporabljala za vso ostalo odpadno embalažo**, izvzeta bo zgolj embalaža pijač, zaradi česar bo potrebno manj odvozov odpadkov iz gospodinjstev in manj čiščenja smetenja. Embalaža pijač je v kavcijskem sistemu od začetka ločena od drugih odpadkov. Zato je zelo kvalitetna in se lahko reciklira nazaj v prehransko embalažo, kar za material izločen iz mešane embalaže ali mešanih odpadkov ne velja. Ker bi bil tok odpadkov drugačen od obstoječega, ne bi prihajalo do kopičenja materiala v začasnih skladiščih in izgube tega materiala za recikliranje.

3. Na koncu tretjega vprašanja g. Zupanc ugotavlja, da če bi sistem ločenega zbiranja dobro deloval, za kavcijski sistem ne bi obstajale niti teoretične potrebe.

Ampak sistem že skoraj dve desetletji ne deluje dobro ... Spomnimo se samo kopičenja neprevzete embalaže v začasnih skladiščih, požarov in interventnih odvozov na račun proračuna. Embalaža se [v začasnih skladiščih kopiči še zdaj](#).

Države s kavcijskim sistemom [že zdaj izpolnjujejo predpisane EU cilje](#) ločenega zbiranja do leta 2025, večina pa tudi za leto 2030: Hrvaška 91 %, Islandija 91 %, Estonija 87 %, Litva 90 %, Švedska 88 %, Norveška 92 %, Finska 96 %, Nemčija 98 %, Danska 93 %. **Od držav, ki kavcijskega sistema nimajo, ciljev EU ne izpolnjuje še nobena.**

Avstrijsko ministrstvo je pred odločitvijo za kavcijski sistem, ki ga bodo vzpostavili 2025, naročilo [analize različnih scenarijev](#) doseganja EU ciljev recikliranja plastenk. Njihov sistem ločenega zbiranja je primerljiv s slovenskim tako glede infrastrukture kot glede doseganja rezultatov. Zdaj brez kavcijskega sistema ločeno zberejo 70 % plastenk.

Analizirali so 4 scenarije za doseganje predpisanih ciljev:

1. Več ločenega zbiranja in dodatno izločanje iz mešanih odpadkov.
2. Izboljšan način ločenega zbiranja in dodatno izločanje iz mešanih odpadkov.
3. Kavcija samo na embalažo z volumnom manj 1 litra in izboljšano ločeno zbiranje.
4. Kavcije na vse plastenke.

” Države s kavcijskim sistemom že zdaj izpolnjujejo predpisane EU cilje ločenega zbiranja do leta 2025.

Ugotovili so, da kavcijski sistem:

- dosega najvišje stopnje ločenega zbiranja plastenk,
- je stroškovno najbolj ugodna opcija,
- zagotavlja visoko kakovost zbranega materiala,
- zagotavlja visoko kakovostno recikliranje (plastenke v plastenke),
- ima največji vpliv na preprečevanje smetenja,
- opcija 4 stane 27 milijonov eur manj od ostalih treh.

4. G. Zupanc ugotavlja, da smo v Sloveniji v vrhu EU pri ločevanju odpadkov.

To sicer drži, **pred nami sta pri ločenem zbiranju ponavadi Nemčija in Avstrija**. Nemčija ima kavcijski sistem od leta 2021, s katerim zbere 98 % embalaže pijač. Avstrija bo kavcijski sistem vzpostavila leta 2025.

Pozabi povedati še, da **ločeno zbrani odpadki niso tudi reciklirani**. Pri kavcijskem sistemu se ločeno zbran material tudi zares reciklira, [natančno se ve](#), koliko embalaže je bilo dane na trg, koliko ločeno zbrane in reciklirane. Sistem torej zagotavlja sledljivost in s tem transparentnost. Medtem pa v sedanjem sistemu ločenega zbiranja **točnih podatkov sploh ni mogoče dobiti**. Po [poročanju Slovenije Eurostatu](#), je po recikliranju odpadne embalaže Slovenija nekje na zgornji sredini držav EU.

EU uvaja **nov sistem poročanja**, kjer se kot reciklirani lahko štejejo le odpadki, ki so dejansko predani reciklerjem. Pred spremembo zakonodaje je bilo poročanje bolj ohlapno in so se za reciklirane denimo lahko šteli tudi odpadki, predelani v gorivo za sežigalnice ali cementarne.

Foto: Reloop. Oznaka sistema in črna koda

5. Nadalje g. Zupanc ugotavlja, da je kavcijski sistem primeren samo za države z redko poseljenostjo in nikakršno infrastrukturo za zbiranje komunalnih odpadkov.

Gostota poseljenosti Slovenije je 104 preb/km².

Kavcijske sisteme imajo že v 13 evropskih državah:

Islandija (2,7 preb/km²),
Norveška (14,3 preb/km²),
Finska (16 preb/km²),
Švedska (23 preb/km²),
Estonija (30,9 preb/km²),
Latvija (31 preb/km²),
Litva (43 preb/km²),
Hrvaška (75,8 preb/km²),
Slovaška (111 preb/km²),
Danska (129 preb/km²),
Nemčija (238 preb/km²),
Nizozemska (515 preb/km²),
Malta (1457 preb/km²).

6. Pri tretjem vprašanju g. Zupanc navaja vrsto podatkov o ločenem zbiranju odpadne embalaže in plastenek ter pločevink.

Pozivamo ga, naj nam posreduje preverljive vire teh podatkov.

Javnosti namreč niso dostopni. Upravičeno lahko tako domnevamo, da se s podatki manipulira tako, kot to najbolj ustreza vsakokratni rabi.

7. G. Zupanc ugotavlja, da je 90 ton odpadkov ob slovenskih cestah (podatke je preračunal sam), zanemarljivo.

Resno? Ob tem, da so to samo odpadki ob cestah, tistih drugje naravi in v rekah namreč ni upošteval. V isti sapi ugotavlja še, da bi kavcijski sistem prinesel več negativnih finančnih učinkov kot pozitivnih okoljskih.

Da so kavcijski sistemi finančno učinkovitejši od klasičnega ločenega zbiranja odpadne embalaže pijač smo navedli zgoraj. **Kako je g. Zupanc prišel do zaključka glede pozitivnih okoljskih učinkov, pa nam ostaja uganka.** Poleg preprečevanja smetenja namreč kavcijski sistemi omogočajo visoko kakovostno recikliranje (torej manj porabe naravnih

virov), manj emisij CO₂ in manj porabe energije (recikliranje pločevinke recimo prihrani 95 % energije, sicer potrebne za pridobivanje enake količine aluminija iz primarne surovine).

8. Pri sedmem vprašanju se g. Zupanc sprašuje, zakaj proizvajalci ne naslavlajo ostalih odpadkov, kot je recimo tetrapak.

Tetrapak je sestavljen iz treh materialov: plastike, aluminija in papirja. To embalažo pijač je možno reciklirati, vendar **ne nazaj v embalažo pijač.**

Plastenke, pločevinke in steklenice je mogoče večkrat reciklirati nazaj v embalažo pijač. Posebej je to pomembno pri plastenkah, saj **kavcijski sistem zagotavlja dovolj čist zbran material, ki se lahko uporabi za embalažo živil.** Če so plastenke v zabojniku za embalažo ali mešanih odpadkih onesnažene z drugimi snovmi, jih ni možno reciklirati v nove plastenke. Tak material se reciklira v tekstil, ki nato že po enem krogu konča v sežigalnici.

Od leta 2030 bodo morale nove plastenke vsebovati vsaj 30 % recikliranega materiala. Torej bodo proizvajalci pijač potrebovali velike količine čistih, ločeno zbranih plastenek. **Zato je kavcijski sistem za proizvajalce pijač pomemben dejavnik za njihovo prihodnje konkurenčno poslovanje.**

9. Podcenjevanje inteligence in osveščeni ljudi

Odgovori g. Zupanca na vprašanje o nagradah za sodelovanje v sistemu kaže na **popolno podcenjevanje ljudi**. **Kavcijski sistemi delujejo tako**, da kupec pri nakupu pijače plača kavcijo, ki jo dobi vrnjeno, ko vrne prazno embalažo. Podobno lahko na nekaterih prireditvah dobimo kozarec za pijačo, zanj plačamo kavcijo in jo dobimo nazaj, ko kozarec vrnemo. V vseh, kulturno sicer raznolikih državah s kavcijskim sistemom, se je **kavcija izkazala za učinkovito motivacijo ljudi**, kar dokazujejo bistveno višje količine ločeno zbranega materiala v primerjavi z državami brez kavcijskega sistema.

G. Zupanc napačno špekulira in zavaja, da se bo v kavciji skrival tudi strošek delovanja sistema. Vsi obstoječi sistemi se namreč financirajo iz embalažnin, ki jih plačajo proizvajalci in trgovci, iz prodanega materiala in neizplačanih kavcij. Neizplačane kavcije so kavcije za pijače, za katere so jo kupci vplačali, a prazne embalaže niso vrnili. **Če bi nas skrbelo, da bi kavcijski sistemi bogateli na ta račun, je torej potrebno samo to, da vrnemo prazno embalažo in vzamemo kavcijo.**

Za razliko od našega obstoječega sistema ločenega zbiranja, kjer embalažne družbe delujejo pridobitno, vsi obstoječi evropski kavcijski sistemi delujejo nepridobitno. Razliko med prihodki od prodaje materialov in stroški pokrijejo proizvajalci in trgovci preko embalažnine. Embalažnino proizvajalci zdaj plačujejo embalažnim družbam, potem jo bodo kavcijskemu sistemu.

G. Zupanc brez kakršnekoli podlage ugotavlja, da velik delež prebivalstva embalaže ne bi vračal v trgovine. Da to ne drži, kažejo vsi obstoječi evropski

sistemi. V naši spletni anketi od skoraj 2000 vprašanih **99 % pravi, da podpirajo uvedbo kavcijskega sistema**. Podobno so se odzvali potrošniki v [anketi Zveze potrošnikov Slovenije](#), v kateri je sodelovalo več kot 1200 ljudi. **Kar 95 % bi jih kavcijski sistem uporabljalo** (81 % zagotovo, 14 % verjetno).

” **Če bi koga skrbelo, da bi kavcijski sistem bogatel na račun kavcij je potrebno samo to, da vrne prazno embalažo in vzame kavcijo.**

10. Napačne finančne računice

G. Zupanc pravi: *“Torej za to, da bomo zbrali material, ki je vreden štiri milijone evrov, bomo porabili 39 milijonov evrov. To pomeni, da bo strošek celotnega zbiranja odpadkov višji za 35 milijonov evrov.”*

Njegovega izračuna ne moremo preveriti, ker **podatki, s katerimi operira, niso javno dostopni**. Če prav razumemo, je vanje vključil celo kavcijo, ki pa jo sistem vrne kupcu, ko ta vrne odpadno embalažo na vračilno točko.

Ne upošteva znižanja stroškov občin na račun zmanjšane smetenja in manj odvoza odpadne embalaže. Ne upošteva **dostopa** proizvajalcev pijač do lastnega, **kakovostnega materiala** za novo embalažo, ki na trgu dosega višje cene od nekakovostnega materiala. Strošek delovanja kavcijskega sistema **ni strošek družbe ali strošek proračuna**, kot je to v veliki meri obstoječi sistem ravnanja z odpadno embalažo, ki je obenem tudi izjemno **netransparenten**.

G. Zupanc navaja še, naj bi se prihodek sistema iz neizplačanih kavcij štel v milijonih evrov. Tudi za to trditev ne navede nobenih virov. V enem od webinarjev smo poslušali [upravljavca kavcijskega sistema iz Estonije](#), ki je poudaril, **naj novi sistemi ne računajo na velik prihodek iz nevrnjenih kavcij, ker je odziv ljudi na kavcijski sistem odličen.**

11. Vpliv na nakupovalne navade

G. Zupanc navaja, naj bi se embalaža pijač sprejemala samo v večjih trgovinah z avtomati. To **absolutno ne drži**, saj so vračilne točke v manjših trgovinah tudi ročne, v večini držav so recimo tudi na bencinskih servisih. Večina držav ima predpisano vračanje v vse trgovine, ki prodajajo pijače. V baltskih državah so prostovoljne vračilne točke v trgovinah, manjših od 60 m², v ostalih trgovinah so obvezne.

12. Podatki o ločenem zbiranju plastenk

G. Zupanc navaja, da ločeno zberemo 73 % plastenk. Temu ne verjamemo, saj **javno dostopnih podatkov ni**. Iz več virov pa je slišati, da **gre za precenjeno oceno** in da je dejanska številka nekaj nad 60 %. Zato tudi ne verjamemo, da bi lahko Slovenija do leta 2025 dosegla cilj 77 % ločeno zbranih plastenk.

Drži, da Slovenija v evropski proračun letno plačuje krepko čez 10 milijonov eur dajatve na nerekiclrano plastiko. S kavcijskim sistemom se zajame bistveno več plastenk in se jih usmeri v recikliranje, kot je to ob razumnih stroških mogoče z obstoječim sistemom. Zato bi se s kavcijskim sistemom ta dajatev zmanjšala.

G. Zupanc predlaga, da bi država del tega denarja namenila za ozaveščanje, s čemer bi obstoječi sistem dosegel boljše rezultate. Postavlja se nam vprašanje, **zakaj v ozaveščanje glede odpadne embalaže do sedaj niso vložili dovolj energije ne komunalna podjetja**, ne embalažne družbe, čeprav jim to nalogo nalagajo predpisi?

13. Analize, analize, analize

G. Zupanc pogreša analize o potrebnosti kavcijskega sistema, pravi, da nimamo podatkov o tem, koliko embalaže pijač je dane na trg, koliko je zbrane. Kot smo že večkrat poudarili, v Sloveniji javnih preverljivih podatkov o odpadni embalaži nimamo in tudi ne javnih preverljivih podatkov o embalaži pijač.

Zanimivo pa je, da to govori direktor Zbornice komunalnega gospodarstva, ki bi podatke o ločenem zbiranju morala imeti. Nima pa jih zato, ker netransparenten sistem ustreza večini vanj vključenih akterjev. Ker nimamo podatkov, ne moremo imeti analiz. A g. Zupan kljub temu **vztraja pri analizah, čeprav dobro ve, da podatkov zanje ni**. Gre za eno od preverjenih **taktik zavlačevanja** vzpostavitve kavcijskih sistemov, ki jih poznajo tudi v drugih evropskih državah.

Analiz in drugih informacij o obstoječih evropskih kavcijskih sistemih je res ogromno in ni razloga, da med vsemi različno velikimi državami z različno gostoto poseljenosti in različno infrastrukturo ločenega zbiranja odpadkov ne bi našli države, ki je primerljiva s Slovenijo. Če bi to hoteli, seveda.

